

CD KLASSIEK

Veertig stemmen
Alessandro Striggio

Muziek voor veertig stemmen, het is beslist niet alledaags. Bekend is Tallis' *Spem in alium*. De gevierde koordirigent Hervé Niquet, die ook het VRT-koor heeft geleid, vond de rechtstreekse 'voorouder' van dit werk, de *Missa sopra Ecco si beato giorno* van Alessandro Striggio (circa 1536 -1592). Deze componist was in dienst bij Cosimo de' Medici in Firenze en kreeg in 1566 de opdracht zijn muziek in dienst te stellen om de dominantie van de hertogen van Firenze te bewijzen en hun einddoel te bereiken: overal erkend worden als koningen van een heus vorstendom.

Hoewel Striggio's muziek overal enthousiast werd onthaald, liep het op het diplomatieke front minder gunstig. Onderweg in Europa had Striggio overal kopieën van zijn werk uitgedeeld, waarvan die voor de Franse koning bij wonder bewaard bleef. Pas in 2005 werd het gepubliceerd, hoewel Dominique Visse zich al in 1978 aan het overschrijven ervan had gezet.

Deze veertigstemmige (en voor het *Agnus Dei* zelfs zestigstemmige) mis is een verbluffende ervaring. Dirigent Hervé Niquet bedt

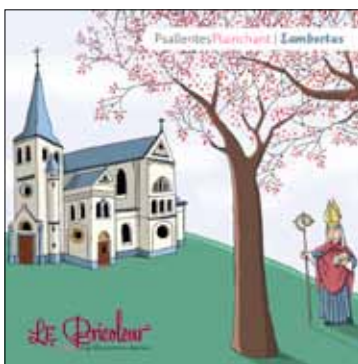
dit basisstramen in een groter geheel in. Hij begint daarom met een intredeprocessie (gregoriaans) en smukt het ordinarium van de mis voorts op met prachtige liturgische muziek van tijdgenoten van Striggio.

Striggio's mis is niet de hele tijd veertigstemmig. De volle kracht van die veertig muzikale lijnen gebruikt hij om een kernpunt in de tekst te markeren. Het *Kyrie* vangt achtstemmig aan, even verderop zingen twee koren (zestien stemmen) en alle veertig stemmen komen pas aan bod bij het *Gloria*, meteen een eerste hoogtepunt. In het *Credo* zet hij weer alle stemmen in, maar het verdriet om de dood van Christus drukt hij uit met slechts acht stemmen. Het eerste *Agnus Dei* is voluit veertigstemmig. Vervolgens plaatst Niquet een rustpunt met gregoriaans om ten slotte in het tweede *Agnus Dei* de zestig stemmen in volle kracht en pracht te laten losbarsten.

Le Concert Spirituel, het koor waar Hervé Niquet al jaren mee rondtrekt, maakte van deze flamboyante renaissancemuziek een machtige ervaring. (JC)

Alessandro Striggio, *Mass for 40 and 60 Voices. Monumental Sounds from Florence, including Works by Benevoli and Cortecchia*, door Le Concert Spirituel onder leiding van Hervé Niquet, 1 SACD, Glossa (distributie harmonia mundi), GCDSA 921623, 23,90 euro.

CD RELIGIEUS

Prinsbisdom Luik
Psallentes

Het negenkoppige Psallentes onder de artistieke leiding van Hendrik Vanden Abeele is een ensemble van professionele stemmen dat op zoek gaat naar het wezen van de gregoriaanse muziek doorheen de eeuwen.

Op Le Bricoleur, het eigen label van Psallentes' dirigent, verschijnen al meerdere hoogst interessante cd's met gregoriaans, in een vormgeving die je niet meteen zou verwachten. Fris en wars van het traditionele kader waarmee je gregoriaans associert.

Als derde cd bracht Vanden Abeele vorig jaar de gregoriaanse gezangen uit ter ere van Lambertus, de bisschop van Luik. Nadat hij opnames wijdde aan de muziek van de begijnen en aan de benedictinessen van Hildegard van Bingen verkent Vanden Abeele de muzikale tradities van het prinsbisdom Luik, een erfgoed dat we al te vaak vergeten. Het prinsbisdom omvatte immers de hele provincie Limburg.

De muziek is hier veeleer reciterend en verhalend dan expressief, want het levensverhaal van de grote Lambert werd neergeschreven door Etienne van Luik, zelf bisschop van de stad van 901 tot 920. Hij was ook componist. De antifoon voor de Lambertusvespers, *Magna vox*, was tot 1794 de nationale hymne van het prinsbisdom. (EDS)

Lambertus in Plainchant Pro Series, door Psallentes onder leiding van Hendrik Vanden Abeele, Le Bricoleur, 15,90 euro.

BOEK NON-FICTIE

Godsdienstvrijheid
Martha Nussbaum

De Amerikaanse Martha Nussbaum, eredoctor aan de KU Leuven en een van 's werelds meest invloedrijke filosofen, is hoogleraar recht en ethiek aan de universiteit van Chicago. In het verleden schreef ze boeken die een volstrekt nieuw perspectief openden, bijvoorbeeld inzake de grensgebieden van het

recht, inzake rechten van dieren en inzake seksuele oriëntatie.

In haar jongste boek analyseert Nussbaum tal van voorbeelden van intolerantie jegens religieuze minderheden, met name moslims. Ze toont aan dat in al deze gevallen angst voor het andere en voor het onbekende een belangrijke drijfveer vormt. Geïnspireerd door de haar eigen filosofische achtergrond en gestaafd met voorbeelden uit de geschiedenis en de literatuur formuleert Nussbaum echter een uitweg uit die greep van de angst. Respect voor ieders gewetensvrijheid is daarbij van cruciaal belang, evenals de bereidheid anderen te gunnen wat we voor onszelf verlangen. Toch blijven angsten een bedreiging vormen voor de principes van de moderne staat en samenleving.

In Nussbaums denken over dat onderwerp vallen twee aspecten uit haar eigen achtergrond op. Allereerst behoort ze tot het liberale jodendom en bekijkt ze

religieuze tolerantie vanuit een joods standpunt. Tweede aspect is haar grote bewondering voor het Amerikaanse systeem van scheiding van Kerk en Staat, vervat in de Amerikaanse grondwet, die daardoor minderheden beschermt en hen verregaande rechten verleent. Dat weegt ze af tegen het Europese systeem, waarin in haast alle landen lange tijd één confessie bestond die de grote meerderheid uitmaakte, wat zelfs in de secularisatie tolerantie bemoeilijkt. (EDS)

Martha Nussbaum, *De nieuwe religieuze intolerantie. Een uitweg uit de politiek van de angst*, Ambo, Amsterdam, 320 blz., 24,95 euro.

BOEK KOKEN

Man en barbecue
Jansen & Wit

Uit menig Vlaams tuintje kringelt in de zomers rook van de barbecue op. Veel mannen storten zich immers op het roosteren van vlees en groenten, maar begaan al te vaak zware fouten tegen de voedselveiligheid en de basis van kookkunst.

Midden in de zomer verscheen – misschien net iets te laat – een handboek voor gezond barbecueën.

Het boek heeft twee doelstellingen. Het zet allereerst aan om gezonder te barbecueën, door te vermijden dat het vlees verbrand en erover te waken dat het beter gaart. Enige kennis helpt bacteriële besmettingen te voorkomen. De chef moet ook zijn vuur beheersen, want als je vlees blootstelt aan hoge temperaturen, kunnen er immers kanker-erwekkende stoffen ontstaan. Het gezondst is een elektrische barbecue of op gas, maar dan mis je de typische houtskoolsmak.

Vervolgens biedt het boek barbecue-recepten, overigens behoorlijk originele. De auteurs verfoeien alvast voorverpakt barbecuevlees, dat stevast uit het-

zelfde aanbod bestaat. Ze roepen op minder vetrijk te eten en meer oog te hebben voor salades en groenten. Al kan een goed stuk vlees of vis best. Vis is overigens in een oogopslag klaar.

Enfin, dit is dus een pleidooi gericht tot mannen, want die staan toch meestal te zweten aan het vuur. (EDS)

Jan Peter Jansen & Patricia Wit, *Groot BBQ Boek. Voor gezond en lekker grillen*, Bruna, Utrecht, 2013, 192 blz., 19,95 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Oorlogsverhalen
Frank Decat

Geruime tijd al interesseren historici zich voor het verhaal van de gewone man. Brieven, dagboekfragmenten en memoires zijn daarbij belangrijke bronnen. Ook voor Frank Decats jongste boek, over ongebruikelijke strijders aan het front, vormen dat soort bronnen het uitgangspunt.

Decat overloopt de oorlogsgeschiedenis van de oudheid tot de eenentwintigste eeuw en bespreekt daarbij enkele groepen waar je niet meteen aan denkt als je het woord 'soldaat' uitsprekt. Kinderen bijvoorbeeld,

die lang vóór het woord 'kind-soldaat' een begrip werd, werden meegestuurd met de troepen als trommelaar. Of oudere soldaten, die zowel in de loopgrachten van de Eerste Wereldoorlog als na de aanslagen van 9/11 dienstnamen.

Een apart hoofdstuk wordt gewijd aan de vrouwen. Zijn we vandaag door oorlogen zoals die in Irak of Afghanistan gewend geraakt aan vrouwen die de wapens opnemen, dan was er een tijd dat wie als vrouw naar het front wilde, zich als man moest vermommen. Kwam dat aan het licht, dan konden ze meteen weer inpakken. Daarom ook dat uitzonderlijke figuren zoals Florence Nightingale, Jeanne d'Arc of de Amazones niet ontbreken in het verhaal.

Lijkt het boek een aaneenschakeling van verhalen, dan benadrukt de auteur in zijn nawoord dat hij wil aanzetten tot relativeren en tot vergelijken van feiten en omstandigheden die vergelijkbaar zijn. Hem fascineert vooral de vraag naar de motivering van wie de wapens opneemt. Vreemde zaak is die van katholieke priesters die daadwerkelijk de vijand bevochten. Zo werden in 1914 twintigduizend Franse geestelijken naar het front ge-

stuurd. Ze moesten in dat geval als mannen van God met zichzelf en met het gebod 'Gij zult niet doden' in het reine zien te komen. De vraag naar hun motieven ligt overigens aan de basis van de research voor dit boek.

Een uitgebreid hoofdstuk wijdt Decat, die als historicus de feiten ook in hun tijds kader duidt, dan ook aan bisschoppen, monniken en priesters die ten strijde trokken, zij het tijdens de kruistochten, de Amerikaanse Burgeroorlog (1861-1865) of in de Eerste Wereldoorlog, toen in Frankrijk alleen al 35.000 katholieke geestelijken onder de wapens werden geroepen. (NL)

Frank Decat, *Vreemde eenden in de strijd. Ongewone vechters aan het front*, Davidsfonds, Leuven, 2013, 360 blz., 27,50 euro.